

СТАНОВИЩЕ

от д.ф.н. Александър Методиев Кънев – професор в катедра
„История на философията” към СУ „Св. Климент Охридски”

по материалите, представени за участие в конкурс
за заемане на академичната длъжност ‘доцент’
на СУ „Св. Климент Охридски“

по област на висше образование: 2. Хуманитарни науки
професионално направление: 2.3. Философия (История на философията.
Нова философия – XIX век)

В конкурса за ‘доцент’, обявен в Държавен вестник, бр. 48 от 28.06.2022 г. и в интернет-страница на СУ "Св. Климент Охридски" за нуждите на катедра „История на философията” към Философски факултет, като единствен кандидат участва гл. ас. д-р Димитър Димитров Божков от същата катедра. Д-р Божков отговаря на минималните национални изисквания за заемане на академичната длъжност ‘доцент’. Представеният от него комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на СУ. Д-р Аспарухов участва в конкурса с монография (*Марксизмът в месианизма*, 2022), 5 студии и 5 статии. Приложена е и втора монография (*История и еманципация. Клио из пасажите на модерността*, 2022), основана на дисертционния труд на кандидата.

Димитър Божков е роден през 1986 г. Следва философия във СУ „Св. Климент Охридски”, където по-късно е докторант в катедра „История на философията”. През 2012 г. защитава успешно дисертация на тема *История и еманципация – К. Маркс, В. Бенямин, Ж. Рансиер*. През 2013 година става главен асистент по философия в СУ „Св. Климент Охридски”, където преподава и до днес. Владее английски и френски езици.

Монографията, с която Димитър Божков участва в конкурса (*Марксизмът в месианизма*), представя задълбочени познания и оригинални наблюдения върху взаимодействието на традициите на марксизма и месианизма. Тя има несъмнено приносен характер в контекста на българската хуманитаристика и е написана ясно и ерудирано. Монографията се състои от увод, 5 глави, заключение и библиография, включваща заглавия на български, френски и английски езици.

Тезата за марксизма като секуларизирана версия на юдео-християнския месианизъм е стара и върху нея има значителна литература. Д-р Божков обаче избира по-различен проблем за анализ: не просто присъствието на месиански мотиви в марксизма, а динамиката на взаимното влияние между двете традиции в междувоенния и следвоенния период. Провокативното заглавие (*Марксизмът в месианизма*) преобръща обичайната постановка на проблема („деконструира” я), за да индикира, че миналото на отношението между марксизма и месианизма не е определено и завършено, а продължава да става и да се доопределя в настоящето. Изследването има интердисциплинарен профил, като дискутира взаимодействия между философия на историята, теология и политика. Хоризонтът, откъм който се провежда то, е идеята за критическа философия на историята. Под „критическа” Димитър Божков разбира свободна от метафизика философия на историята, т.е. философия на историята без догматични, надисторични, универсални принципи и схеми на обяснение. Предвид симпатията на автора към марксистката философия на историята, имплицитна предпоставка на монографията е, че тя е неметафизична или поне би могла да се интерпретира неметафизично. Във всеки случай авторът настоява методологически да се фокусираме повече върху контекстуални аспекти и динамики на традициите на марксизма и месианизма, а не толкова към статични и универсални техни характеристики, като контекстуалната обусловеност не се обвързва с произволност и хаотичност, а се мисли като разположена между необходимостта и случайността. Израз на тази критическа перспектива е своеобразното привилегироване на настоящето и неговите възможности: то не е функция на миналото или бъдещето, а ги съопределя. Тази неметафизична (по замисъл) философия на времето благоприятства продуктивни взаимодействия между марксизма и месианизма.

Първа глава („Постановка на въпроса”) въвежда читателя в целите на изследването, историята на дискутираните традиции, възможните перспективи към и пространства на техните (нито просто необходими, нито просто случайни) преплитания и влияния. Представени са и основните герои на изследването: Маркс, Бенямин, Блох, Таубес, Розенцвайг, Шолем, както и фигури като Льовит и Карл Шмит. Макар и да се визират някои значими разлики между юдаизма, християнството и марксизма, акцентът е повече върху историческите и потенциалните линии на континуитет в контекста на идеите за отчуждение и спасение.

Втора глава дискутира съвременни (от XX век) интерпретации на месианизма, с акцент най-вече върху текстове на Шолем, Розенцвайг, Таубес и Блох. Трета глава анализира марксистки прочити на Селската война и фигурата на Мюнцер, в частност този на Енгелс и този на Блох. Божков аргументира, че Енгелс демонстрира гъвкавостта и контекстуалната адаптивност на марксисткия подход, като избягва икономически редукционизъм и опростенчески интерпретации на събитията през понятията за база и надстройка. Блох обаче акцентира още по-силно върху взаимозависимостта между стопански и нестопански фактори, включително между икономика и религия. Въпросът в такъв случай обаче е защо все още има смисъл да се говори за обществена база, ако икономиката е в отношение на взаимоопределеност с културни и духовни фактори. Четвърта глава представя възгледите на Якоб Таубес за еврейския месианизъм и връзката му с марксизма, а пета глава дискутира слабо изследвания у нас католически марксизъм. Като цяло монографията е професионално проведено изследване, представено ясно и аргументирано, с безспорни приноси към родната философия и хуманитаристика. Същата оценка може да се даде и на представените студии и статии.

Познавам Димитър Божков като уважаван и добросъвестен преподавател, с открито и приятелско поведение към студентите и колегите. Много добре е познат и приет в колегията на Философски факултет, има активно участие в академичния живот.

Приносите на публикациите са адекватно представени от автора. Не установих данни за плагиатство. Нямам съвместни публикации с д-р Божков.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ: Трудовете, с които д-р Божков участва в конкурса, допринасят за развитието на философията на историята и на марксистката традиция у нас. Формулираните от него приноси са реални. Преподавателската му и цялостната му академична дейност са на много добро професионално равнище. С оглед на това категорично препоръчвам на членовете на уважаемото жури да подкрепят избора му за доцент към катедра „История на философията” на Философски факултет на СУ „Св. Климент Охридски” по професионално направление 2.3 Философия (История на философията. Нова философия – XIX век).

София, 10.11.2022 г

проф. д.ф.н. Александър Кънев